

adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS) jaarverslag 2022 »

inhoudsopgave

1. Inleiding

2. De ACAS

*3. De
werkzaamheden
van de ACAS*

*4. Algemene
zaken*

Colofon

1. *Inleiding*

In dit jaarverslag van de Adviescommissie afgesloten strafzaken (hierna: ACAS) over 2022 wordt in paragraaf 2 eerst aandacht besteed aan de taak en bevoegdheden, alsmede aan de samenstelling van de ACAS. In paragraaf 3 worden de activiteiten van de ACAS uiteengezet: daarbij wordt de stand van de advisering besproken en wordt kort stilgestaan bij de uitgebrachte adviezen en de overige activiteiten van de ACAS. In paragraaf 4 wordt ingegaan op de wijziging van het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken (hierna: het Besluit ACAS) in verband met de verruiming van de voorwaarden voor benoeming tot lid van de adviescommissie voor deskundigen op het terrein van de politiepraktijk en wordt vervolgens kort stilgestaan bij de uitkomsten van zaken die tot nu toe aan de ACAS ter advies zijn voorgelegd.

2. *De ACAS*

2.1. TAAK EN BEVOEGDHEDEN

Wanneer het gaat om een veroordeling wegens een misdrijf waarop een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer staat en de rechtsorde door dit misdrijf ernstig is geschokt, kan de advocaat van een veroordeelde ter voorbereiding van een herzieningsaanvraag bij de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden een verzoek indienen tot het verrichten van nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in art. 457, lid 1, onder c Sv. Vereist is dat er voldoende aanwijzingen zijn dat mogelijk sprake is van een grond tot herziening en dat het verzochte onderzoek in dat kader noodzakelijk is. De procureur-generaal kan – en is bij veroordelingen tot gevangenisstraf van zes jaren of meer daartoe verplicht – advies vragen aan de ACAS, ingesteld op grond van de Wet hervorming herziening ten voordele van 11 oktober 2012 (Staatsblad 2012, nr. 275). De ACAS adviseert over de wenselijkheid en de inhoud van nader onderzoek. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek kan daarna een verzoek (door een raadsman) of een vordering tot herziening (door de

procureur-generaal of een advocaat-generaal) bij de Hoge Raad volgen.

Om de ACAS in staat te stellen haar adviesfunctie te vervullen is de ACAS in het Besluit ACAS van 12 september 2012¹ een aantal bevoegdheden toegekend, variërend van de bevoegdheid tot kennisname van processtukken en het horen van personen die bij het onderzoek in strafzaak zijn betrokken tot en met het raadplegen van of zich laten bijstaan door een deskundige. Gegeven de taakopdracht is het niet de bedoeling dat de ACAS zelf eventueel nader onderzoek verricht. Indien de ACAS bepaalde – andere dan de hiervoor genoemde – onderzoekshandelingen wenselijk acht, bijvoorbeeld het (doen) horen van de veroordeelde of bepaalde getuigen, kan zij de procureur-generaal adviseren de betreffende specifieke onderzoekshandelingen te doen uitvoeren. De procureur-generaal kan, indien gewenst, tijdens of na de uitvoering van dit nader onderzoek opnieuw een oordeel van de ACAS vragen.

¹ Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken van 12 september 2012 (Stb. 2012-405).

2.2. GEWIJZIGDE SAMENSTELLING IN 2022

Conform de artikelen 3-6 van het Besluit ACAS bestaat de ACAS uit vijf leden en vijf plaatsvervangend leden, onder wie twee wetenschappers, een deskundige op het terrein van de politiepraktijk, een advocaat en een lid van het Openbaar Ministerie, ondersteund door een secretaris. In 2022 zag de samenstelling er als volgt uit.

Vaste leden:

- prof. em. mr. C.P.M. Cleiren, tevens voorzitter, emeritus hoogleraar straf(proces)recht aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden;
- prof. dr. M. Jelicic, bijzonder hoogleraar neuropsychologie en recht aan de Universiteit Maastricht;
- mr. dr. W.N. Ferdinandusse, senior officier van justitie A bij het Landelijk Parket met bijzonder verlof, Head of Investigations bij de Kosovo Specialist Prosecutor's Office;
- prof. mr. A.A. Franken, hoogleraar straf(proces)recht aan de Universiteit Utrecht, tevens advocaat;
- C.J. Heijman, voormalig hoofd-commissaris van politie, politiechef van de regionale eenheid Oost-Nederland;

Secretaris:

- mr. drs. V.M.L. Sebel, wetenschappelijk medewerker bij de Hoge Raad der Nederlanden;

Plaatsvervangende leden:

- prof. mr. dr. W.L.J.M. Duijst, hoogleraar forensische geneeskunde en gezondheidsstrafrecht aan de Universiteit Maastricht;
- prof. dr. H.L.G.J. Merckelbach, hoogleraar rechtspsychologie aan de Faculteit der Psychologie en Neurowetenschappen van de Universiteit Maastricht;
- mr. F. Posthumus, senior advocaat-generaal bij het ressortsparket, vestiging Amsterdam;
- mr. J.I.M.G. Jahae, advocaat;
- J.A.J.T. Vissers, voormalig hoofd-commissaris van politie, politiechef van de regionale eenheid Rotterdam (a.i.) en daarvoor van de eenheid Zeeland-West-Brabant.

3. De werkzaamheden van de ACAS

3.1. STAND VAN DE ADVISERING

Sinds haar instelling in 2012 tot en met 31 december 2022 heeft de ACAS in totaal in 43 zaken een (eind)advies uitgebracht.

Zie <https://www.hogeraad.nl/over-ons/bijzondere-taken-hoge-raad-procureur-generaal/verzoeken-nader-onderzoek-herziening/overzicht-verzoeken-nader-onderzoek/>.

In 2022 is in subcommissies gewerkt aan lopende zaken. In dit jaar heeft de ACAS twee keer voltallig vergaderd en drie adviezen als bedoeld in artikel 462 Sv uitgebracht. In 2022 heeft de ACAS vijf nieuwe adviesvragen van de procureur-generaal ontvangen. Op 31 december 2022 had de ACAS vier zaken in behandeling.

3.2. INHOUD VAN DE ONTVANGEN ADVIESAANVRAGEN

In de zaken waarin de ACAS in 2022 advies heeft uitgebracht (zaaknummers 042, 043 en 044) is op het moment van schrijven nog niet door de procureur-generaal beslist en zodoende zijn deze adviezen ook (nog) niet gepubliceerd. Daarom zal in dit jaarverslag niet in detail worden ingegaan op de inhoud van deze adviezen en uitsluitend kort worden ingegaan op de inhoud van de adviesaanvraag.

In zaaknummer 042, een zaak die de ACAS in 2021 heeft ontvangen, wordt gesteld dat de bewezenverklaring in belangrijke mate steunt op de valse bekentenis van verzoeker, terwijl forensisch bewijs dat verzoeker inderdaad de schutter zou zijn geweest ontbreekt. Gevraagd wordt om onderzoek te doen naar DNA-sporen op de pet van de schutter die op de plaats delict is achtergebleven. Uit dit onderzoek zou moeten blijken dat die pet niet aan verzoeker is te koppelen.

Zaaknummer 043, door de ACAS in 2022 ontvangen, betreft een zaak waarin de verzoeker is veroordeeld ter zake van poging tot doodslag op zijn echtgenote. In het verzoek wordt aangevoerd dat de echtgenote zelf de plaats delict in scène heeft gezet en verzoeker voor het delict heeft willen laten opdraaien. Dit alternatieve scenario wordt toegelicht aan de hand van een viertal elementen die het hof niet of onvoldoende zou hebben meegewogen in de bewijsbeslissing: inconsistenties in de verklaringen van het slachtoffer; het ontbreken van forensisch bewijs dat wijst op enige betrokkenheid van verzoeker; het GHB-gehalte in het bloed van verzoeker en het bloedsporenbeeld op de plaats delict. Op grond hiervan zouden voldoende aanwijzingen naar voren komen dat er mogelijk sprake is van een grond tot

herziening en is volgens de verzoeker nader onderzoek noodzakelijk.

In zaaknummer 044, eveneens door de ACAS in 2022 ontvangen, gaat het om een veroordeling wegens (onder meer) de moord op een Haagse vastgoedhandelaar. Ten tijde van de veroordeling waren volgens verzoeker reeds substantiële aanwijzingen voorhanden die wezen op een alternatief scenario, te weten het gebrek aan logica in de verklaringen van een ooggetuige, het ontbreken van gelegenheid voor verzoeker om het feit te plegen, en de lacunes met betrekking tot het forensisch bewijs die thans in een nieuw licht komen te staan. Aangevoerd wordt dat de voorwerpen op de plaats delict met daarop DNA van verzoeker afkomstig zijn uit een bij verzoeker in 2006 gestolen kluis en de dader deze voorwerpen heeft gebruikt of bewust achtergelaten op de plaats delict om verzoeker de schuld in de schoenen te schuiven. Ook wordt gesteld dat de mogelijkheid bestaat dat het DNA van verzoeker door de ooggetuige onbedoeld is meegenomen vanaf de balie van een tankstation waar zij niet lang voordat het feit plaatsvond beiden kort na elkaar betalingshandelingen hadden verricht. Nieuwe aanwijzingen hiervoor zijn volgens verzoeker de voorlopige

conclusies van een deskundige op het gebied van DNA-onderzoek, die strekken tot de aanbeveling om nader onderzoek te verrichten naar de interpretatie van DNA-sporen op basis van Probabilistic Genotyping, alsmede de omstandigheid dat zich twee personen hebben gemeld die stellen uit eigen waarneming te kunnen verklaren omtrent een mogelijk alternatief scenario voor de bewezenverklaring.

3.3. OVERIGE ACTIVITEITEN

Op 11 februari 2022 organiseerde de ACAS samen met het parket van de Hoge Raad en het ressortsparket bij het Openbaar Ministerie een (digitaal) mini-symposium: ‘Betrouwbaarheid van getuigenbewijs. Totstandkoming en waardering van getuigenverklaringen.’ De bijdragen aan het symposium zijn in 2022 gepubliceerd in een themanummer van het tijdschrift Expertise en Recht.²

² E&R 2022, aflevering 4.

4. *Algemene zaken*

4.1. WIJZIGING BESLUIT ACAS

Uit artikel 3, derde lid, van het Besluit ACAS volgde dat politieambtenaren die nog actief voor de politie werkzaam waren niet tot lid van de ACAS konden worden benoemd. De deskundigen op het terrein van de politiepraktijk betroffen zodoende politiefunctionarissen na beëindiging van hun actieve loopbaan bij de politie. Achtergrond van deze beperking was dat de Minister van Justitie en Veiligheid op grond van artikel 31 van de Politiewet 2012 aan de korpschef van de Nationale Politie algemene en bijzondere aanwijzingen kan geven met betrekking tot de uitoefening van diens taken en bevoegdheden. Deze bijzondere relatie tussen de minister en de korpschef werd in de Nota van Toelichting bij de vaststelling van het Besluit ACAS genoemd als reden voor de keuze het niet mogelijk te maken dat politieambtenaren in actieve dienst tot lid van de ACAS konden worden benoemd (Stb. 2012, 405, p. 7). Hoewel een dergelijke aanwijzingsbevoegdheid ook bestaat ten opzichte van het Openbaar Ministerie, kunnen ingevolge artikel 3, derde lid, van het Besluit ACAS in actieve dienst zijnde ambtenaren van het OM wel tot lid van de ACAS worden benoemd. Deze mogelijkheid is in de praktijk niet bezwaarlijk gebleken.

De benoemingsvoorwaarden hebben de facto tot gevolg dat deskundigen op het terrein van de politiepraktijk – anders dan de commissieleden met een andere deskundigheid – pas tot (plaatsvervangend) lid van de ACAS kunnen worden benoemd vanaf het moment van pensionering. De doorwerking van deze ‘institutionele’ beperking wordt versterkt nu sinds enkele jaren de pensioenleeftijd van politiefunctionarissen stapsgewijs aanzienlijk is/ wordt verhoogd. Omdat het lidmaatschap van ACAS-leden eindigt door het bereiken van de leeftijd van zeventig jaar (artikel 5, vierde lid, onderdeel c, van het Besluit ACAS), beslaat het lidmaatschap van deze deskundigen in de praktijk niet of nauwelijks meer dan één termijn. Dit levert in de praktijk problemen op om deskundigen op het terrein van de politiepraktijk als lid te benoemen. De ACAS kan hierdoor nauwelijks werken met deskundigen uit de politiepraktijk die al ACAS-ervaring hebben opgedaan. Dit gaat ten koste van de flexibiliteit en continuïteit van de werkzaamheden van de ACAS en heeft tot gevolg dat waardevolle kennis en ervaring binnen de ACAS niet goed kunnen worden geborgd.

Door middel van een (technische) wijziging van het Besluit ACAS zal dit probleem met ingang van 1 februari 2023

worden ondervangen.³ Door de regels voor de benoeming van een deskundige op het terrein van de politiepraktijk te verruimen wordt het mogelijk dat (ook) politie-ambtenaren in actieve dienst, net als in actieve dienst zijnde ambtenaren van het OM, tot (plaatsvervangend) lid van de ACAS kunnen worden benoemd. Daarmee komen meer deskundigen op het terrein van de politiepraktijk in aanmerking voor benoeming tot lid van de ACAS. In dit kader is van belang te vermelden dat een lid van de ACAS zich kan verschonen indien deze zich geconfronteerd ziet met feiten en omstandigheden waardoor de onpartijdigheid of onafhankelijkheid schade zou kunnen lijden (artikel 4, tweede lid, Besluit ACAS).

De wijziging van het Besluit ACAS komt zodoende de flexibiliteit en continuïteit van de ACAS ten goede en maakt het mogelijk dat waardevolle opgedane kennis en ervaring met betrekking tot de politiepraktijk in de ACAS niet verloren gaan.

4.2. UITKOMSTEN VAN ACAS-ZAKEN

Inmiddels is het tien jaar geleden dat de Wet hervorming herziening ten voordele (Stb. 2012, 275) in werking trad. Om die reden staat de ACAS kort stil bij de uitkomsten van de adviezen tot nu toe.

Tot en met 31 december 2022 heeft de ACAS in totaal 43 definitieve adviezen uitgebracht. In 40 zaken daarvan is inmiddels een beslissing genomen door de PG, waarmee deze zaken derhalve ook zijn gepubliceerd.⁴ Afgaande op de uitkomst van de 40 gepubliceerde zaken kan worden gesteld dat de ACAS tot op heden in de helft van de zaken negatief heeft geadviseerd zonder daarbij gebruik te maken van de eigen onderzoeksbevoegdheden.⁵ In deze zaken bevatten de verzoeken bijvoorbeeld slechts een verruiming van het aantal mogelijke scenario's over hetgeen is voorgevallen, werd in de verzoeken een beroep gedaan op bepaalde feiten en omstandigheden die bij de behandeling van de zaak bij de

rechtbank, het hof en/of de Hoge Raad reeds aan de orde waren gekomen, of werd een bepaald bewijsmiddel betwist terwijl weglating daarvan (een belangrijk deel van) de andere voor de bewezenverklaring relevante gegevens niet aantast, accommodeert en/of ontkracht.

In 17 van de 40 gepubliceerde zaken (42,5% van de gevallen) achtte de ACAS bepaalde nadere informatie of onderzoek noodzakelijk alvorens een advies uit te kunnen brengen en heeft de ACAS om die reden gebruik gemaakt van haar eigen onderzoeksbevoegdheden.⁶ Daarbij gaat het om gebruik van onderzoeksbevoegdheden in brede zin, dat wil zeggen dat dit zowel beperkt gebruik van de bevoegdheden omvat (zoals het opvragen van aanvullende stukken), als het laten uitvoeren van een onderzoek door een deskundige. In zeven zaken leidde dit uiteindelijk, mede op basis van het verrichte onderzoek tot een positief advies.⁷ Daarnaast heeft de ACAS in drie zaken positief geadviseerd zonder eerst gebruik

³ Besluit van 16 december 2022 tot wijziging van het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken in verband met de verruiming van de voorwaarden voor benoeming tot lid van de adviescommissie voor deskundigen op het terrein van de politiepraktijk, Stb. 2023, 1.

⁴ Daaronder bevinden zich twee gevallen (ACAS 007 en 029 en ACAS 015 en 040) die betrekking hebben op dezelfde verzoeker in dezelfde strafzaak omdat na een eerder advies een nieuwe adviesaanvraag volgde.

⁵ Zaaknummers 003, 006, 007, 011, 013, 014, 016, 017, 019, 023, 024, 025, 027, 029, 030, 031, 035, 036, 040 en 041 (totaal 20 zaken).

⁶ Zaaknummers 001, 004, 005, 008, 012, 015, 018, 020, 021, 022, 026, 028, 032, 033, 034, 037 en 038 (totaal 17 zaken).

⁷ Zaaknummers 005, 012, 022, 026, 028, 032 en 037.

te maken van de eigen onderzoeksbevoegdheden.⁸ Van de 40 gepubliceerde zaken heeft de ACAS aldus in totaal in tien zaken, dus in een kwart van de gevallen, uiteindelijk geadviseerd tot het doen van nader onderzoek.

Een en ander heeft tot nu toe, al dan niet mede naar aanleiding van de uitkomsten van het nader onderzoek, in twee zaken uiteindelijk geleid tot een succesvolle herzieningsprocedure. De veroordeelden in de betreffende zaken, de Rosmalense flatmoord⁹ en de Pettense campingmoord¹⁰ zijn uiteindelijk beide in 2022 vrijgesproken.¹¹

⁸ Zaaknummers 002, 009 en 010.

⁹ Zie HR 13 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1604.

¹⁰ Zie HR 20 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:634, NJ 2022/42, m.nt. P.A.M. Mevis.

¹¹ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 5 september 2022 ECLI:NL:GHARL:2022:7605 en Gerechtshof Den Haag, 25 mei 2022, ECLI:NL:GHDHA:2022:889.

Colofon

Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS)

Korte Voorhout 8 | 2511 EK 's-Gravenhage

Postbus 20303 | 2500 EH 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 361 13 11

www.hogeraad.nl/over-ons/bijzondere-taken-hoge-raad-procureur-generaal/herziening/

Uitgave ACAS

Redactie Verena Sebel

Ontwerp en realisatie VormVijf, Den Haag